

POVESTIRI EROICE STEJARUL DIN BORZEȘTI

Prefață de *Lucian Pricop*

CUPRINS

<i>Literatura ca lecție de istorie</i> (Lucian Pricop)	7
Când a venit Darius și a cerut pământ și apă	9
Vulturii de pe Cele Șapte Coline	20
Mircea cel Mare	32
Păduri înfricoșate	81
Zimbrul	89
Stejarul din Borzești	162
Vrancea	169
Liniștea vântului	187
Pulberi în mers	199
Vremea lui Ion Vodă	244
<i>Glosar</i>	261

CÂND A VENIT DARIUS ȘI A CERUT PĂMÂNT ȘI APĂ

1

În timpuri vechi, pe pământul nostru, în afară de locuitorii daci statornici, și triburi rătăceau din loc în loc!

Să ne închipuim bunăoară șirurile de care cu coviltir, venind dintr-o zare, străbătând șesuri uscate, zile și săptămâni, și pierzându-se în altă zare. Deasupra lor, în înălțimi, stăruia o trambă uriașă de colb galben. Se auzeau sfâșietoarele mugete ale vitelor însetate, nechezăturile cailor, strigătele miilor de oameni, lătrăturile câinilor legați dinapoia carelor. Bărbați aspri mergeau călări în frunte. Din când în când își puneau mâna streășină, toropiți de dogoarea îngrozitoare. Așa mergeau, de săptămâni lungi, mereu către Apus. Deodată, iscoadele trimise înainte se arătau călări pe un dâmb, tipărite pe văzduhul roșu. Făceau semne din sulite și din coifuri. Întreaga omenire pribeagă se oprea: mai încolo nu se putea merge, căci pășunile căutate erau potopite de alt trib! Spre a-și face loc, trebuiau să se adune numaidecât bărbații viteji! Și așa, carele rămâneau singure, oastea urca dâmbul și stătea câteva clipe înmărmurită. Apoi se auzea un răcnet înfiorător. Copitele cailor cutremurau pământul. Dâmbul rămânea gol, numai dincolo de el se auzea în tot lungul nopții vuietul bătăliei. Așa își făceau loc pribegii. Oastea se întorcea în zori, obosită și cu multă răritură. Carele porneau mai departe și copleșeau valea largă. Se aprindeau focurile, în timp ce străji călări se vedeau tipărindu-se pe cer către

tuspatru zările. Liniștea lor avea durata vântului, iar bucuriile durata ierburilor. Viața aceasta i-a făcut aspri, neînduplecați, și vestiți luptători. Aveau de cucerit și de apărut totul, de la firul de iarbă și stropul de apă. Popasul lor dura până ce straja zărea într-un punct cardinal o trâmbă de colb.

2

Către aceste locuri și către acești oameni a urcat Herodot, în viața sa scursă între 484-431, înainte de timpul nostru. Călăuzit de o istovitoare sete de cunoaștere, marele istoric grec a urcat până la Marea Neagră sau Pontus Euxinus, cum i se spunea mării noastre pe atunci. Și-a făcut ochii roată spre depărtări. Și-a pus mâna streășină, să vadă și să scrie tot ce vede. Și a scris tot, în celebrele lui *Istorii*...

Astfel, în a patra carte, Herodot arată cum s-au neliniștit odată triburile din nordul Istrului¹, auzind că se apropie perșii, cu cel mai mare și mai vestit dintre regii lor, Darius, fiul lui Histaspes.

În jurul unei fântâni s-au adunat grabnic căpeteniile triburilor Taùrilor și Neùrilor. Au venit și căpeteniile androfagilor și melanhienilor. Apoi, niște călăreți au spintecat zarea dinspre aria gelonilor. Și căpetenia budinilor s-a arătat, și împreună cu ceilalți s-a mirat când s-a arătat ceata sarmaților, îmbrăcați și ei și caii lor în plăci de fier strălucitoare. Toți erau gata de cuvântare. Deocamdată s-au mulțumit să ridice spre bărbi și să închine ulcioare cu apă rece.

Trebuia să mai vină, tocmai din Munții Asfințitului, de pe lângă râul Maris², mândrul și temutul rege al agatârșilor. A venit și acesta, îmbrăcat în veșmânt țesut cu aur, cu diademă de aur și sandale de aur. Ceilalți i s-au plecat.

– Fii ai vânturilor! a început cu trufie agatârșul. Înainte de a trece la rostul acestei adunări, vă rog să binevoiți a vă îndulci cerul gurii cu miere de la noi din Agatârșia...

¹ Dunărea. (n.a.)

² Mureșul. (n.a.)

Astfel zicând, a făcut semn însoțitorilor săi. Îndată s-au înfățișat pe talgere de aur faguri proaspeți. Pribegii au mușcat din faguri și de plăcere au plesnit din limbi. Agatârsul zâmbea de mare mândrie. Soarele îi fulgera în diademă. S-au înfățișat tpsii și tăvi cu podoabe de aur. Pribegii le priveau cu îndoială. Făceau chiar semne de dispreț față de lucirile metalului; ei erau fiii vânturilor și nu înțelegeau mândria acestui trufaș statornic! Ce preț avea viața lui și a seminției sale dacă prinseseră rădăcini și nu mai simțeau năvalnica bucurie a luptei neconținute pentru ierburi și adâncimea somnului cu pumnul sub cap, pe pământ fierbinte?

Hotărât, se aflau față în față două lumi. Și agatârsul îi privea lung. Zâmbea stins: ce fel de regi erau ei, dacă veșmintele lor miroseau a fum și nu știau cum să bea nici apa, nici vinul, decât din țestele prinșilor în luptă? Unii aveau la oblânc, ca semn al vitejiei și puterii, legături vechi de piei omenești!

– Fii ai vânturilor! a dat cuvânt agatârsul, în timp ce seara venea din păduri și întinderi. Faceți cum binevoiți, dar eu unul nu voi sări împotriva lui Darius, căci nu vreau să-mi stric liniștea! Dar oare de ce întârzie de la adunare Idantirsus al Sciților?

Astfel zicând, agatârsul și-a pus mâna streășină, către adâncul depărtării dincotro tocmai se zărea colb în vălmășag.

– Iată-l!... a strigat neùrul.

– Frați din pustie! a strigat Idantirsus, descălecând. Ceasul încercării se apropie...

– Să se apropie! a răspuns agatârsul cu răutate. Noi avem de gând să ne vedem de liniștea noastră!

Idantirsus i-a privit lung, pe rând. A înțeles că agatârsul spunea adevărul, că adică dacii și sciții vor rămâne singuri în fața puhoiului persan de aproape un milion...

– Atunci, cu bine... a rostit scitul. Dacă-i pe-atât, dacă mă lăsați singur, voi dovedi că și fără voi nu pier! Cu bine, fii ai vânturilor...

Și-a întors calul. S-a îndepărtat cu ceata sa și cu triburile de pământeni daci. Era crunt sub coif Idantirsus!

– Nu te îngrijora, rege al sciților, a dat cuvânt Scopazis, căpetenia de credință.

– Nu te îngrijora! a spus și o căpetenie a dacilor. Vom lupta după exemplul bunicilor mei, daci statornici de multe secole pe aceste locuri: vom seca și vom otrăvi fântânile! Vom da foc pădurilor și câmpiilor! Astfel, oștile cotropitoare se vor măcina clipă de clipă, de sete și foame, luptând doar cu umbrele noastre, căci mereu ne vom feri din calea lor!

I-a plăcut lui Idantirsus cuvântul dacului!

Deci, cum au ajuns în tabere, a făcut semn din sabie în jos, către Istru.

Pe celălalt mal al fluviului se și zăreau focurile persane.

Un neînchipuit vuiet arăta că dușmanii poposesc înainte de a zvârli pod peste fluviu.

3

Darius cotropitorul nu venea asupra acestor pământuri dintr-o ambiție deșartă, nici din setea de mărire: venea și-ntr-o răzbunare pentru o înfrângere, dar și atras de bogățiile extraordinare ale Daciei!

După ce stropșise Babilonul, venise neconținut, târând după sine un milion de oameni. Pe mări pluteau neconținut spre aceste locuri șase sute de galioane. Cum a ajuns la Bosfor, Darius a dat poruncă arhitectului Mandrocles din Samos să arunce peste strâmtoare pod. Au trecut în Tracia. Au străbătut-o. Ajungând la apa Istrului, Darius a poruncit grecilor din Ionia, care-l urmau, să alcătuiască pod de vase.

– Vai de voi, daci și sciți! spunea el, uitându-se peste fluviu.

– Nu te grăbi, rege! i-a întors cuvânt înțeleptul sfetnic Gobrias. După cât îi cunosc eu pe daci și după veștile aduse de iscoade, numai ușor n-are să ne fie...

Darius a scrâșnit. A spumegat ca uraganul asupra mării. S-a liniștit, cunoscând bunăcredința și înțelepciunea sfetnicului. Pe

sub ochii săi crunți au trecut pedestrimile și călăreții. Pe urmă au dat buluc pe pod adunăturile de catâri, asini, care cu poveri.

Înainte de a porni în drumul cotopirii, Darius și-a strâns laolaltă căpeteniile. Le-a tot vorbit despre faima și mândria imperiului persan; despre prăzile de război ce le aveau înaintea. Dar inima năvălitorului nu bătea cum trebuie! Îi era rușine că acum, după ce cucerise lumea, amestecând cu pulberea cele mai puternice oști, tremura ușor în fața necunoscutului dacic... Totuși își ținea firea. După ce a gândit adânc, a cerut să i se aducă o curea. I s-a adus. Darius a făcut pe ea șasezeci de noduri! L-au întrebat căpeteniile ce rost aveau nodurile acelea. El a răspuns:

– Aceste șasezeci de noduri înseamnă șasezeci de zile! Mă duc în necunoscut! Vă rog deci, pe voi, grecilor de la Ionia, să rămâneți aici, să păziți podul! Începând de azi, în fiecare zi, seara, să desfăceți câte-un nod, astfel însemnând trecerea zilelor! Și dacă în șasezeci de zile nu mă întorc, să desfăceți podul și să vă întoarceți pe la casele voastre, în Ionia, căci va însemna că eu, Darius, am fost înfrânt și ca pulberea m-am risipit...

Astfel zicând, Darius a pornit. Târa după sine pedestrimi încercate și cavalerii neîntrecute. Cu cât înaintau, ura lui Darius creștea, dorul de luptă îl secătuia. A dat oștirilor semn de desfășurare. S-a repezit în frunte, cu spada ridicată, când a deslușit înaintea, departe, un pâlc de umbre. Însă umbrele s-au făcut nevăzute, ca umbrele. Câmpiile au prins a arde. Soarele bătea înspăimântător. Rezervele de apă erau pe sfârșite. Fântânile erau secate, otrăvite sau astupate. Oștenii deznădăjduiți se îngrămădeau la râuri, cucerind un strop de apă cu prețul vieții. Și iar se arăta pâlcul de umbre. Darius iar se repezea înaintea, însă afla numai pustia goală și arsă.

În vremea asta, Idantirsus însoțit de Scopazis, Taxaces și de vestiții conducători ai dacilor, se trăgeau tot mai în adâncul pustiei. Lăsau în urmă câte un pâlc de oșteni, cu poruncă să aștepte dușmanul până la o bătaie de săgeată. Cum ajungeau perșii la depărtarea hotărâtă, ei se prefăceau că fug, dar cum își porneau caii în galop, trăgeau din arcuri peste umăr, semănând groaza și